

LJUDSKO SLOVSTVO

→ Označuje tisto besedno umetnost, ki se ohranja po ustnem izročilu s petjem ali pripovedovanjem.

→ Odkriva nam sledove preteklosti, mišljenja, čustvovanja ...

→ Ima velik vpliv na umetno književnost.

→ Literarne zvrsti:

- lirika
 - obredne
 - ljubezenske (Trgaj mi rožice, delaj mi pušelček)
 - vojaške
 - šaljive
- epika
 - poezija
 - balada (Lepa Vida, Rošlin in Verjanko)
 - romanca
 - proza
 - pripovedke (Kurent)
 - pravljice
 - bajke
 - legende
- dramatika
 - nabožna cerkvena dramatika (Pasijon)
 - obredi – cerkveni običaj

→ **LIRSKA PESEM**

- jezik je preprost,
- večinoma uglasbene, vendar je melodija preprosta

Trgaj mi rožice, delaj mi pušelček:

- dialog (značilnost lirskih in epskih pesmi) med fantom in dekletom

- narečne besede (pušlec)

- Pomanjševalnice

- Kitica je svobodna (5, 5, 4 verzi)

- Okrasni pridevki

→ **EPSKA PESEM**

- pripovedna pesem, nekaj pripoveduje
- Delimo na balade (žalostne, otožne, žalosten konec) in romance (vesele, romantične, živahne, vesel konec)
- Obe vsebujeta dramske prvine (monolog, dialog) in pa zgradba po načelu dramskega trikotnika
- Balade delimo na:
 - ženske balade: pripovedi žensk, njihova usoda, ki je dostikrat huda. Čustvenost, žalost, otožnost in značilna romantičnost. (pr: Lepa Vida)

- moške balade: prevladujejo moški liki, ženske ki nastopajo so krute, brezsrčne. Bolj realistične, vzroki so krvno maščevanje, medsebojno obračunavanje. (pr: Rošlin in Verjanko)

Lepa Vida:

- več variant/ različic: tragičen konec ali žalosten ali pa srečen konec.

- V Branja 1 je žalosten konec.

- Čaša = kupec

- 9 kitic, različno dolgih. Rima je prosta

- pesniška sredstva
- Oksimoron, brezumni nesmisel (pr: črn zamorec)
- Ena najbolj znanih ljudskih pesmi
- V Slo. literaturi kot simbol hrepenenja (Lepa Vida)
- Dvogovor oz. dialog, kar je značilno za balado in dramatiko
- poosebitev / personifikacije (pr. sonca in lune)
- retorično vprašanje
- vzklik
- ponavljanje
- geminacija / podvojitve
- stopnjevanje (pr: lepa Vida, prelepa Vida)
- okrasni pridevki
- narečne besede (pr: bse ne)
- pomanjševalnice
- inverzija (pr: luna blede)

- vsebina:

Vida pri vodi pere obleke in k njej pristopi zamorec, ki se začne z njo pogovarjati. Zamorcu potoži, da ima doma bolnega moža in majhnega otroka. Ta pa ji pravi, naj pojde z njim, da ga je poslala Španska kraljica, da bo dojila njenega otroka. Stopi na barko in še isti trenutek ji je žal. Kasneje ko že pride do španskega dvorca, Vida vpraša sonce, kaj dela njen mož in kje je njen otrok. Sonce ji odgovori, da je sin umrl, mož pa se po morju pelje in njo išče. Enako vprašanje postavi luni, ta pa ji odgovori enako kot sonce. Ko jo vpraša kraljica zakaj se joka, se Vida zlaže, da ji je v morje padla zlata posoda.

Rošlin in Verjanko:

- Motiv krvnega maščevanja, iz grške mitologije, ko sin maščuje očetovo smrt

- Vsebina:

Oče Verjanka je umrl (ubil ga je Rošlin) in mama se sprašuje kako naj da premoženje na pol. Zato vpraša sina, kaj naj naredita saj je ona prestara za poroko, on pa premlad. Sin ji odvrne naj se vseeno poroči, vendar ne z Rošlinom, ker je ubil njegovega očeta in bratranca. Mati se poroči z Rošlinom in mu naroči, da naj ubije Verjanka v gozdu. Verjanko pa je vse slišal, ker je stal pod okonom in prisluškoval. Mati se bo delala bolno, da ji bo Verjanko šel iskati v Črno goro vodo, da bo ozdravela, tam pa ga bo počakal Rošlin in ga ubil.

Mati pošlje sina po vodo v črno goro, da bi ozdravela. Sin se odpravi s seboj pa vzame posodo in puško. Rošlin pojde za njim, za bukvijo pa že čaka Verjanko in ga ustrelji ter mati prinese Rošlinovo kri.

Pesniška sredstva:

- dialog
- retorično vprašanje (1. poved)
- vzklik
- inverzija (bratca ubil)
- pomanjševalnice (bratca)
- geminacija (oj, oj ...)
- anafora (dej, dej)
- narečne besede

Kurent:

- prozno ljudsko besedilo

- kurent v slo. mitologiji je godec, norčeval se je iz krščanstva, tudi smrt je ovil okoli prsta. Je zelo šalji in zvit.

- pesniška sredstva:

- pretiravanje
- Čudežna dogajanja
- ponavljanje
- narečne besede
- Ljudska št.

- godčški motiv (godec)